

روزنامه نگاری و اسناد محرمانه

عباس عبدي

در پی انتشار يك نامه با مهر محرمانه از وزارت نفت، که درباره حقوق و مزایای يك استخدامی جدید در این وزارتخانه بود، وزارت نفت به جای پاسخگویی از خانم روزنامه نگار شکایت کرده است. منطق شکایت کننده چنین است که «اخبار منتشره به کیفیت مزبور در کانال خبری، آثار و تبعات منفي و فيالواقع خسارت معنوي جبران ناپذيري را به اعتماد عمومي نسبت به عملکرد مسوولان موثر نظام مقدس جمهوري اسلامي، وجهه عمومي صنعت نفت، عليالخصوص مشاور محترم وزير و مديرکل دفتر وزارتي در مجامع عمومي و بين المللي داشته است. ... متهم (!) با علم و آگاهي به مجرمانه بودن عمل انتسابي مبادرت به نشر مفاد اسناد محرمانه موصوف کرده است که این امر قطعاً بستر و زمینه بياعتمادی کلیه همکاران و... به عملکرد وزارت متبوع را فراهم خواهد کرد.» در پایان نیز خواهان اعلام مجرمیت فرد مشتکی عنه شده است. پرسش این است که وزارت نفت چرا این نامه را محرمانه اعلام کرده و چرا چنین ضوابطی را برای پرداخت مقرر کرده است؟ آیا جز این است که میخواستند کسی از مفاد سندی مطلع نشود که هیچ امر محرمانه‌ای در آن وجود ندارد؟

در حقیقت این يك سند به طور صوري و شكلي و نه واقعي محرمانه است، سندی است که با استفاده نادرست از اختیارات محرمانه اعلام شده است. علت نیز روشن است. بیایید بحث محرمانگی سند را کنار بگذاریم، آیا وزارت مزبور از مفاد آن سند دفاع می‌کند؟ مثال می‌زنم. اگر کسی سند محرمانه‌ای را افشا کند که تعداد سلاح‌های يك پادگان در آن قید شده است، هیچ کس نسبت به وجود سلاح یا تعداد آن اعتراضی ندارد و مدیریت پادگان نیز از وجود سلاح در آنجا دفاع می‌کند، ولی ماهیت این خبر محرمانه است و اطلاع دیگران از آن موضوعی است که باید منع شود. حالا فرض کنیم که مدیری برای خود پاداش بنویسد و امکاناتی را برای خود یا دیگران در نظر بگیرد که مصداق سوءاستفاده است، آیا حق دارد سند آن را محرمانه کند؟ طبعاً خیر، چون هدف از این محرمانه کردن، پوشاندن کاری خلاف است و این ربطی به مصالح اداره مربوط و کشور ندارد. مدیر می‌تواند سند را محرمانه اعلام کند ولی باید بر اساس حق و منافع اداره متبوع باشد. نکته دوم اینکه مفاد ذکر شده در شکایت وزارت نفت تاییدکننده هدف

از محرمانه کردن سند است. سندی که افشا شده و آبروی جایی را می‌برد، یعنی مفاد آن ایراد دارد. فرض کنید که سندی منتشر شود که حاوی اسامی خریداران نفت در تحریم باشد. اینکه موجب آبروریزی نمی‌شود، بلکه اثبات زرنگی وزارتخانه هم هست ولی نباید افشا شود چون به زیان وزارتخانه و کشور است. ولی در مورد این سند، تصمیم مربوط اشکال داشته است. چرا مدیریت آن وزارتخانه حتی کلمه‌ای از تصمیم خود دفاع نمی‌کند؟ اگر این تصمیم درست و قابل دفاع است، اصولاً چرا به مهر محرمانه ممهور شده است؟ آیا همه دستورات پرداخت به افراد محرمانه است یا این مورد خاص یا موارد مشابه محرمانه شده است؟

وظیفه روزنامه‌نگار نگاه کردن به مهر محرمانه نیست. اتفاقاً در این مورد خاص این کار نشانگر شجاعت و صلاحیت حرفه‌ای روزنامه‌نگار است و باید از او قدردانی کرد. همان‌طور که مجرمین عادی کارهای خود را پنهانی انجام می‌دهند تا دستشان رو نشود، مدیران نیز بسیاری از کارهای خود را در پوشش قانون اسناد محرمانه انجام می‌دهند و این سوءاستفاده از قانون است که به مراتب بدتر از انجام کاری است که محرمانه اعلام شده است. دادگاه هم نمی‌تواند این کار را جرم بداند، زیرا اصل محرمانه اعلام کردن مزبور غیرقانونی و مصداق سوءاستفاده از اختیارات قانونی بوده است. بهتر است وزارت نفت یا هر نهاد دیگری که با موارد مشابه مواجه می‌شود، اولاً سند را محرمانه نکند، چون آثار انتشارش بدتر است و اگر هم منتشر شد، با شهادت و منطق از کار خود دفاع کند. برخی خبرها هم با اظهار تشکر از وزارت نفت منتشر شده که گویا شکایت خود را پس گرفته است. مساله امروز پیگیری یا پس گرفتن شکایت نیست اصل شکایت کردن نیز اقدام قابل اعتراض دیگر است. مساله اصلی پاسخگویی درباره مفاد سند است. واقعاً نظام پاسخگویی در ایران وارونه وارونه است.